

لنگولینه‌وهی کشت وکالی

بهوره‌کانک گوله‌باخ

ناوی زانیاری: Rosa spp.

له خیزانی: Rosaceae

وولاتی ره‌سه‌نی: چین

پروه‌کی گوله‌باخ ده‌وه‌نیکی داری‌یه وویا خو‌هه‌لو‌اسه به شیوه‌نیکی کیژی له هه‌مرو جیهاندا شین ده‌بی له هه‌ندی له شونیه گهرمه‌کاندا نه‌بی.

● صلاح‌الدین صالح مجید ●

شاعیری گریکی sappho بیش نزیکه‌ی ۶۰۰ سال پ. ز. نازناوی (شاژنی گولانی) له‌م جوژه گوله‌ناوه‌م نازناوش تاکو ئیستا ماوه‌تسه‌وه. هه‌روه‌ها زانای ته‌غریقی به‌ناوبانگه (Theophrastus) وه‌سفی جوژه‌کانی ته‌م گوله‌ی کردوه له لایه‌ن په‌نگه و بونه‌وه. ته‌وه‌شی ده‌رخستوه که پروه‌کی ته‌م جوژه گوله به‌هوی توه‌وه دره‌نگه و له‌سه‌رخو‌گه‌شه ده‌کات و پی‌ده‌کات بو‌یه هانی خه‌لکی داوه که قاز (قه‌لم) به‌کار به‌ئین بو‌زور بوونی ته‌م جوژه گوله.

ناوی جنسی گوله‌باخ (Rosa) یه که ته‌ویش له ناوه یونانی‌یه‌که‌یه‌وه (Rhodon) وه‌رگیراوه، هه‌روه‌ها گول له زور زمانه‌کاندا ناوی له یه‌که ده‌چی وه‌کو زمانی ئینگلیزی و ته‌لمانی و روسی و هه‌نغاری و هولهن‌دی.

په په سهوزه کانسى (الأوراق الكأسية) پینجه، به لام په پری
گوله کانی له گوله تاکه کاندای پینجه و له گوله جووته کاندای (ده)، یا
زورتره.

نه ندای می پینه و نیرینه له گولندا زوره، تهختی گوله کای
نه ستوره و له کاتی پی گه بشتندای گوشتی په، یا سووره له ناووه
به ری ووشکی تیدایه که خه لکی به (هه له) واده زانن توه

جوړه کانی گول

گول گه لی جوړو چه شنی هیه، له وانه گولی کیوی. کاتی
که چاندنی گول له جیهاندا بلا و بووه و زور گرنگی به پرورده
کردنی و چاکردنی درا، هر له سهر هم بنچینه یه ش گولی
بازرگانی که وته ناو جوړه کانی گوله و که نه ویش به درنژایی
سال له ناو خانووی شووشه دا ده نیژرا، بویه ده ستیکی بالای
هه بووه له بهرهم هینانی گولی کردنه و له دوی چاک کردن و
دو پرگ کردنی و له زوربه ی وولاته نه وروپی یه پیش
که وتووه کان. له گرنگترین جوړه کانی گول نه مانه ن: -

۱ - R. gallica وولاتی په سنی فوره نایه هم جوړه ش به
French Rose ناسراوه، کاتی گول گرتنی به هاره رهنکی گوله کانی
سوره لقه کانی به هیزه و درکداره، گه لاکانیسی پانه، ژماره ی له
(۳ - ۵) گه لایه.

۲ - R. Centifolia له بهر زوری په ری گوله کانی به - hundred
petaled rose ناسراوه وولاتی په سنی هم جوړه قه و قازو نیرانه،
ژماره ی گه لاکانی قه ده کای (۷) گه لایه گه لاکانیسی گپرو و پروه
لیواره کانی دارن دارن و نارینک.

۳ - R. chinensis وولاتی په سنی هم جوړه چینه و به
china Rosa به ناویانگه له سالی ۱۷۸۹ چوه ته نه وروپاوه،
ههروه ها ده توانرنی له خانووی شووشه دا پرورده بکرنی
به درنژایی سال، گوله کانی ده ستیکی بالایان هیه له
بازرگانی دا.

۴ - R. moschata وولاتی په سنی ناوچه ی ده ریای سپی
ناوه راسته و به گولی مسک ناسراوه Muk Rose به گویره ی بونه
خوشه کای که زور به هیزه، رهنکی گوله کانی په مپی یه و گه لای

ده لین گوایه (کیلوباترا) کاتی که خوی ناماده کرد بو گفتوگو
یه کس بینن له تن (نه نتونیو) فهرمانی دا که نه و خاکه ی که چوار
دهوریانی گرتوه به گول داپوشری و وه کو شیوه ی فهرشی رازاوه
جوان بکرنی.

(نه نتونیو) ش کاتی هات و هم دیمه نه ی بینی سهری سورماو
گه لی پنی خوش بوو، بویه وه سیسه تی کرد له دوی مردنی
گوره کای به گول برازینرته ووه بویادی هم گفتوگو یه و په کتر
ناسینه یان. ههروه ها کابراییکی نه مریکی له شاری Manheim له
وولایه تی بنسلفانیا له سالی ۱۷۷۰ پارچه نیک زوی به خشی
بوو بو نه وه ی کنیسه بینکی له سهر دروست بکرنی و به مهرجی،
به رانبر کرین زه وی یه کای هم سوو سالی چه پکه گولی سوور
بخرنیته سهر گوره کای.

هم کاتای نیستاماندا کومه له ی تاییه ت هیه که گرنگی
ده داته هه لبراردنی جوړی هه مه چه شن له گول، له گه لی
ده وروویه ری جیا وازدا و له گرنگترین نه و کومه لانه: -

له ینگلته ره National Rose Soc.

له وولاته یه ک گرتوه کانی نه مریکا American Rose Soc. و
له زوربه ی وولاته کانی تری جیهاندا کومه له ی تاییه تی هیه که
ناره زوری له چاندنی گول و جوړه کانی گوله هر وه کو، نه لمانیاو
هوله نده و به لجیکاو بولغاریاو هندی له وولاته عه ره بی یه کان.

«وه سفی رووه کی گول»

گول ده گه رینه ووه بو خیزانی گوله کان Rosaceae و به پره گزی
Rosa گول گه لی جوړو چه شنی هیه ههروه ها گول بریتی یه له
یه کتی له و دارانه ی که گه لا ده و رینی ویا هندی جوړی همیشه
سه وزه و گه لا ناوه رینی به گویره ی نه و جورانه ی که له ناو
خانووی شووشه دا پرورده ده کرنی بو به ده س هینانی گولی
کراوه به درنژایی سال.

داری گول راسته وراست به رز ده بیته ووه، یا خوراکیش، یا
خوه له واس ده ورات هندی جار لقه کانی درکاوی یه.

گه لاکانی: جی گوپرو تاکن، ناوینته و پهرین.
گوله کانی: یا تاکه به شیوه ی کومه ل و هیشوویه و ژماره ی

پنستی به کانی ۵ - ۸ گه لای هه به، قه دی پرووه که کهای باریکه له گه شه کردندا که منی لاوازه و دزکداره.

۵ - R. damascena به کوردی گوله باخ و ولاتی ره سه نی شامه بویه پی ده و وترنی Damask Rose و اتا گولنی دیمه شق هه چهند له هه سوو ناوچه ی روزه ولاتی ناوه راست په روه رده ده کسرت، درژی ئی ئه م پرووه که ده گاته هوا - ۲ م کاتی گول گرتنی له وهرزی به هارو پایز دایه رهنگی گوله کانی یا سوو وه یا سهی وه یا په مبه یی به گه لاکانی له پینج وورده گه لای پینک هاتوه.

سوودی گوله باخ

۱ - بو جوان کردنی باخچه ی ناو مال و شوینه گشتی به کان به کارده هینزیت، به هوی، جوانی و بونی خوشی گوله کانی هه.

۲ - له هندی جوری وه کو (Rosa Damascena, Rosa Alba) رونی گولنی لی ده رده هینزنی وه بونی خوشی ئه م رونه بو پشه سازی بون به کارده هینزنی، لای خو مانیش گولوی لی ده رده هینزنی.

۳ - بو داپوشینی دیوارو به ردو ئه شوینه نارنک و پیکانه ی که دیمه نیان ناشرینه ئه ممش به هوی ئه جورانه ی که ده کشین وه یا خو هه لواسن.

۴ - ده وانزنی وه کو په رژی نیکی درکاو ی گیراو بچینزنی به دووری ۶۰ - ۷۵ سم وه له سالی به که مدا به قاز کردن به هیز بکری بو ئه وه ی باش به ک بگری و لقه کانی تیکه لای یه ک بن و چرو پر بن.

زوربوونی گول یا (زاووزنی):

زوربوونی گول لای ئیمه تنها به قازه به لام داری گول به گه لی ریگه ی تر زور ده کری:

۱ - زوربوونی به قاز: ئه ممش بلاوترین ریگایه لای ئیمه چونکه ئاسانترین ریگایه وه به په له دینه ده ست، بی گومان ئه م قازانه له مانگی شوبات له داری پی گه یشتوو وهرده گیری، ده بی درژی ئه م قازانه ۲۰ - ۲۵ سم بیت و له دووری ۲۵ - ۳۰ سم دنیوزنی له کوتالی مانگی شوبات دا پینش ئه وه ی دار چرو بکات، پیوسته ئه و قازه ی وهرده گیری گه ش و جوان بیت،

وشک نه بی و هیچ جوزه نه خوش بیکی نه بی.

۲ - زوربوونی به موتوربه: له هندی جوری گول نا به چاکسی ناتوانین به هوی قازوه دار گولنی چاکسی لی به ده س بهینین له بهر ئه وه ی راده ی سهوز بوونی که مه و جوری ئه و گولانه که م گه شه ده کاو گولنی زور ناگری و گوله کانی گوره نابن گه له سه ر جوریکی باش موتوربه نه کسرتن. له دوی چهند تاقی کردنه وینک له شتنگه ئه مریکی و ئه وروپی به کان ده رده ربه که وا جوری Rosa Manetti, جوری (Rosa odorata), چاکترین جوری ره سه نن به کار بهینزنی پو موتوربه کردنی دارگول به شیوه ی داری ئاسایی هه روه ها گولنی شیلان (نه سرین) Rosa canina که له کوردستانی خو مانندا به شیوه ی نیکی کیوی له نار دوله کاندایه شین ده بی چاکترین جوری ره سه نه که بو موتوربه کردنی گول به شیوه ی داریکی راست ده س بدات، له ولاتی خو مانندا کچان ملوانه که ی لی ده هوننه وه.

بویه ئه م سی ره سه نه وایان له گوله موتوربه کراوه کان کردوه که گول زور بگرن و گوله کانیان گه وره بیت و به رگری وشک بوونه وه ی خاک و کرمی ماری که له زوری زهوی و زاردا بلاو بووه ته وه بکن. موتوربه کردنی گولیش له دوو وهرزدا ده بی به که میان پایزه وه له مانگی ئه یلوول و تشرینی به کم که وهرزیکی گرنگه.

دوه میان له به هاردا له سه رته ای مانگی بازار وه یا له پینش بازارو دوی بازاریش موتوربه کردنی یا به هوی قازوه که ئه م شیوه یه که م بلاوه وه یا به هوی چرووه که ئه م شیوه یه زیاتر بلاوه پینش مونسووربه کردن پیوسته درکی سه ر هه ر دوو لقه که بکسرتنه وه، ئه وه ی که چروک هی لی ده کسرتنه وه و ئه وه ی که چروکه ی له سه ر موتوربه ده کسرتنی چاکسرتنی وایه شوینی موتوربه کردن له سه ر زهوی یه وه نزیک بیت وه به به رزی ۵ سم له سه روه ی موتوربه که لقه که ده برینه وه.

۳ - زور بوون به توو: زورتر له بهر ئه وه گول به هوی تووه وه دنیوزنی بو ئه وه ی جوری تازه ی لی به ده س بیت چونکه دوو ره گه بوونی گول زورب ئاسانه، بویه بو ده س که وتنی تووی

پاکی هر جوری پیوسته له جوړه کانی ترهوه دوور بیت هر بویهش توو به کار ناهینری تنها له کاتی دوورپه گگ کردنی دا نه بی. هر له بهر نه وه شه ده بی تووی گول له پایسز دواى پی گه یشتن و کوکړدنه وهی به کسر بچینری یا تیکه لاوی لمی شیدار بکری و له به هاری سالی داهاتوودا بچینری زور جار تووی گول چند مانگی ویا چند سالی یا زیاتر دوا ده که وى نه و جا شین ده بی بویه، پوسته چاوه روانی بیت و نه و خاکه ی که تووه که ت لی ناشتوه هلی نه گپریته وه.

۴ - زور بونی به هوى دابهش کردنی رووه که کونه کانه وه: هم ریگایهش لای خومان بلاوه به لام به شیوه ییکی کم، لیره دا گولی تمه ن بچووک یا بلتین بیچووه له بنی گولنه کونه تمه ن دریزه که وه شین ده بی، ده توانری نه و بیچووه به ووریای هلبکه نری و له جیگاییکی دی دا بنیزری.

«جوړه کانی پرورده کردنی رووه کی گول»

رووه کی دارگول به سی جور پرورده و خزمهت ده کری:

۱ - دار گولی ناسایی (شجیری): Bush Roses
هم شیوه به لم کاته ی نیستاماندا بلاوه و له باخچه کاندا په پره و ده کری. لیره دا رووه که که ۴ - ۶ لقی سه ره کی له بنه وهی رووه که که که پیک و پیک و جوان بیت پرورده ده کری و نه وانی تر ده برینه وه. . . .

وه پیوسته هم رووه که له نریکی خاکه وه موتووربه بکری بو نه وهی له ژیره وه لقی تر بکات و زیاد بکات و شیوه ی دارگولی ده وهنی ناسایی وه ریگری.

۲ - دارگولسی یه ک لق (القائم): standard Roses له م شیوه یه دا دارگولنه که تنها یه ک لقی چاک و به هیزی لی پرورده ده کری و نه وانی تر ده برینه وه، هممهش له به رزی ۸۰ - ۱۲۰ سم له دووری زوی یه وه موتووربه ده کری، ههروه ها هندی جار له به رزی هوا مه تره وه. جوری په سنی به کارهینراویش بو هم مه به سته گولی نه سرینه.

۳ - دارگولی په ل کیش (المتدلی) Weeping stadard Roses له م شیوه یه دا ههروه کو گولی تاکه لق خزمهت ده کری به لام هم

جوړه بیان له به رزی ۱,۵ - ۲ مه تره وه موتووربه ده کری ټینجا ده خریته سر دیوارو په رزینی ناسن و په ل ده هاویژی، جوری په سنی به کار هینراویش بو هم مه به سته گولی نه سرینه.
«شونی چاندنی دارگول»:

پیوسته له ژیر سیه ری داره گه و ره کاندا نه نیژری به جوری که به ری تیشکی خوری به رنه که وى و لاوازی بکات، چونکه نه و داره گه وریه له گه ل دارگولنه که دا هاویهش ده بیت له ناو و خواردن دا. بویه ده بی دوور بیت له داری گه و ره و به لای که مه وه روژی ۳ کاتژمیر (سه عات) تیشکی خوری به رکه وى.

«خزمهت کردنی باخچه ی ده وهنی گول»

۱ - بیل تپ :- یا هه لکه نندی ده وریه ری دارگولنه که که هممهش ده بیت زور قوول نه بیت چونکه په گی دارگول نریک زوی یه و ده بیته هوى برانی په گه کانی و له ناوچوونیان و له کوتاییدا زیان ده گه یینه داره که بویه ده بی قوولی هه لکه نندی ۹ - ۱۲ سم زیاتر نه بیت به مهش گز و گیای زیان به خشی پی له ناو ده چی و نه و خاکهش هه واکه ی ده گوری.

۲ - بزار:- هه لکه نندی نه و گز و گیایه نامزیانه ی که له ده وریه ری گولنه که ن بو نه وهی به شداری خواردن نه کات له گه لیاو بی هیزو لاوازی بکات.

۳ - ناودان: گول به گویره ی پیوستی ناو ده دریت ژماره ی ناودانی له هاویندا زور ده بیت، له به هارو پایزدا که متر له زستان پیوستی به ناودان نابیت تنها له کاتی باران بران دا نه بی. . . بویه دارگول هر کاتی ببیت ژیره که ی ووشکه، ده بی ناو بدری.

۴ - په یین کردن:- په یین زور پوسته بو خواردن له و خاکه دا بو دار گول، چاکترین په یین په یینی ناژه لی یه که کون بووی و ماوه ییکی زور خوړو باران لسی دای بو نه وهی گز و گیایه سه وز نه کات، هم بهینهش له کوتایی زستان دا ده کریت و به راده ی ۳ - ۵ سم نه ستووری نه و جا له گه ل خاکه که ی دا هه ل ده که نری و تیکه ل ده کری. . دواى پیک هاتنی چروى گول چند جارتر به په یینی کیموای په یین ده کری، نه ویش له مانگی نیسان و نایار،

ههروه‌ها ده‌توانسرنی له جیاتی ئه‌و په‌ینه په‌ینی کیمای‌ی به‌کار بهیئرنی وه‌کو (نه‌تراتی ئه‌مونیایا) و (سولفاتئ ئه‌موونیایا) و (نه‌تراتی پوتاس) که به پ‌ن‌س‌ه‌ی ۳۰ - ۴۰ گرام بۆ هه‌ر مه‌تریکئ چوار گۆشه له یه‌ک جاردا.

۵ - هه‌ل په‌رداوتن: - داری گۆل پیوسته هه‌موو سالی زۆر به چاکئ بن په‌ل بکرنی بۆ ئه‌وه‌ی لقه کۆن و بی‌هیزو ووشکه‌کانئ بپ‌رنه‌وه تاکو زیان نه‌گه‌ن‌بنه‌ داره‌که چونکه ئه‌و خواردنه‌ی که بۆئ ده‌چی بۆ ئه‌وانیش ده‌چی، هه‌روه‌ها ئه‌و لقه بی‌هیزانه گۆل ناگرن بۆئ ده‌بی ۳ - ۵ لقی پی‌گه‌یشتوو به‌هیزو گه‌ش به‌یله‌رنه‌وه ئه‌و دوا‌ی لقه‌کانئ بپ‌رنه‌وه ئه‌مه‌ش له ناوه‌راستی مانگئ کانوونئ یه‌که‌مه‌وه تاکو کۆتایی مانگئ شو‌بات هه‌ل په‌رداوتنیش له به‌رزئ یه‌که‌وه ده‌بی که ۴ - ۶ چروئ پی‌وه‌بی

«چۆن گۆلئ کراوه ته‌مه‌ن در‌یژتر ده‌بیت له ناو گۆلدان دا» ده‌توانرنی به‌ په‌یره‌وکردنی ئه‌م خالانه‌ی خواره‌وه ته‌مه‌نی گۆلئ ناو گۆلدان در‌یژتر بکرنئ ئه‌وانه‌ش:

۱ - نه‌هیلرنی گۆله‌کان تیشکئ خۆریان به‌ر که‌وئ تاکو په‌لئ گه‌رمیان به‌رز نه‌بیته‌وه.

۲ - نه‌خرنه‌ به‌ر ته‌وزمی هه‌وا تاکو به‌ په‌له کاری هه‌لماندنی به‌رز نه‌بیته‌وه ووشک بیته‌وه.

۳ - پ‌ن‌چانه‌وه‌ی گۆله‌کان به‌ قوماشیکئ ته‌ر له کاتی گواستنه‌وه‌ی تاکو هه‌وا‌یکئ شیداری به‌رکه‌وئ.

۴ - دانسانی گۆله‌کان له شو‌نیکئ شیدارو زه‌وی یه‌که‌ی ده‌ور و به‌ری به‌ به‌رده‌وامئ ئاو پ‌رژین بکرنی تاکو به‌رزبوونه‌وه‌ی راده‌ی شی له هه‌وادا ده‌گاته راده‌ی تیر بوون.

۵ - گۆله‌کان له په‌له‌ی گه‌رمایی نزم دا دا‌بن‌رن که له نیوانئ (۵ - ۱۰) س بیت به‌ گۆیره‌ی جو‌ری گۆله‌کانئ به‌ مه‌رجئ نه‌بیته‌ هوئ به‌ستنی ئاوی شانه‌کانئ قه‌دو شانه‌کانئ به‌رنئ.

۶ - هه‌ل نه‌گرتنی گۆل له‌گه‌ل میوه‌و سه‌وزه چونکه ده‌بیته‌ هوئ زۆر بوونی گازی (ئه‌ئیلین) ئه‌مه‌ش ده‌بیته‌ هوئ وه‌رنئ په‌ره‌ی گۆله‌کان

۷ - پاک کردنه‌وه‌ی ئه‌و گۆلدانه‌ی که گۆله‌کانئ تیدا پار‌یزگاری

ده‌کرنی پ‌ن‌ش به‌کاره‌ینانی، چاک‌تریش وایه گۆلدانی گ‌یرو پ‌ن‌ج خواردوو به‌کار نه‌هیلرنی چونکه به‌ چاکئ پاک نایته‌وه، ده‌بی ئاوی ناو گۆلدانه‌که‌ش هه‌موو رۆژئ بگۆرنئ، هه‌روه‌ها شو‌رنئ قه‌دی گۆله‌کان پ‌ن‌ش گه‌رانه‌وه‌یان بۆ ناو ئاوی تازه نه‌وه‌ک که‌روویان له‌گه‌ل خۆیان دا هه‌لگرتنی.

۸ - ب‌رنه‌وه‌ی قه‌دی گۆله‌که له ۲ - ۳ سم له لای خواره‌وه‌ی چونکه له‌وانه‌یه کونئ قه‌دی روه‌که‌که گ‌یرایی و بیته‌ هوئ بوگه‌ن بوونی شانه‌کانئ له‌ناو ئاودا.

۹ - ئه‌و گه‌ل‌ایانه‌ی ده‌که‌ونه ناو ئاوه‌که بک‌رنه‌وه، نه‌وه‌ک که‌روویان هه‌لگرتنی

۱۰ - چاک‌تر وایه حه‌بی ئیسپ‌رن، وه‌یا ه‌راوه‌ی خه‌لووزئ نهرم بک‌رنه‌وه ئاوه‌که‌وه بۆ مژنی در‌دراوه ژه‌ه‌راوی یه‌که‌کان که‌رووه‌کان ده‌ری ده‌ده‌ن.

۱۱ - به‌کاره‌ینانی گۆلدانی مس زۆر چاکه چونکه ناهیلئ که‌رووی تیدا گه‌شه بکات و پاک کردنه‌وه‌ی ناوئ.

۱۲ - هه‌ندئ له په‌رورده‌که‌رو زانایانی گۆل له وولاته پ‌ن‌ش که‌وتسه‌وه‌کان هه‌ندئ ماده‌ی کیمای به‌کارده‌هینن بۆ در‌یژکردنه‌وه‌ی ته‌مه‌نی گۆل له‌وانه:

۱ - Zetien

۲ هیدروکس الکینولین 8 HQC

۳ - (المالیک هیدرازید MH3

۴ - (ب) (B9)

۵ - السایکوسیل C. C. C.

«به‌کاره‌ینانی هۆرمۆنه‌کان»

له‌م کاته‌ی ئیستاماندا هۆرمۆنه‌کان بۆ هاندانی پ‌ن‌ک هاتنی په‌گه له قازو بۆ زیاد به‌رگرتن به‌کارده‌هینئ، هه‌روه‌ها بۆ نه‌که‌وتنی به‌ری میوه له‌پ‌ن‌ش وه‌رنئ چن‌ین وه بۆ له‌ناو‌بردنی گ‌ز و گیای زیان به‌خش وه بۆ کورت کردنه‌وه‌و نه‌مانئ ماوه‌ی گه‌شه نه‌کردن له دارا له وه‌رنئ زستان دا وه‌یا بۆ وه‌ده‌س هینانی جو‌ری تازه له دارو روه‌وه‌کئ گۆل و جوانئ به‌ زیاد کردنی ژماره‌ی ک‌رومۆسۆمه‌کانئ له‌خانه‌دا.

بزرگوار کردنى رڭ و پيشه و دروست بوونى له قهلم دا هورمونى (ألفا نفتالين أستيك أسيد) به کارده هينرى. ههروهه بو پيک هاتى رڭ و پيشه و يارمه تى دانى له شين بووندا هورمونى (أندول أستيك أسيد) به کار ده هينرى هم هورمونانهش له بازاردا به ناوى (Rootone) وه ده فروشرى. وه بو زور بهرگرتى ميوه هورمونى (بيتا نفتالين أستيك أسيد) به کارده هينرى، که هممهش ده بيته هوئى زياد گرتى بهر له دارى ميوه و رووهكى سهوزه ههروهه ها نهو ميوه بهش که هم هورمونى پيسه ده كرى، ناوكى كه ده بى، هم هورمونانهش له بازاردا به ناوى Fruitone ده فروشرى. نهو هورمونانهش که يارمه تى ميسه ده دات بو نه كه وتنى و نهوهرينى پيش وه زى چنين نهو يش هورمونى (نفتالين أستيك أسيد) که به شيوه ي گيراوه نهو داره به دراره ي بى ناوپرژين ده كرى. نهو هورمونانهش که بوله ناو بىر دنى گز و گياي زبان به خش به کارده هينرى هورمونى (D. 4. 2) يه.

نهو ميروو و نه خووشى به رووهكى يانهى که تووشى درهختى گول ده بين:

زور جار ميروو يا نه خووشى ده بيته هوئى لاواز بوونى يا فهوتانى، به تهواوى جارى واش هميه هيچ گول ناگرى، نهو نافه تانهش که تووش ده بين نه مانه:

۱ - شووکه: هم ميرووه ناسراوه تووش گه لاو لى و چرو ده بى به هوئى نيکه لاوى گيراوه يى (ملائينون) چاره ده كرى، ههروهه ها به ناوپرژين كردنى رووه كه كان به نيکه لاوى گيراوه يى (سولفاتى نيكوتين) به ريزه ي ۰.۲ / . به مرجى پيش ده م كردنهوى گوله كان بركيت بو نه وهى كار نه كاته سر په رى گوله كان.

۲ - ميرووى توپكله دار: هممهش ميروويكى زور بچوو كه به توپكلىكى سى داپوشراوه تووش لقه كو نه كان و هه ندى جار تووش لقه تازه كانيش ده بى به هوئى ناوپرژين كردنى به نيکه لاوى (رژونى فولك) چاره سر ده كرى.

۳ - جالجالو كه ي سوور: هم جالجالو كه به رهنكى سووره به لام به ناسانى به چاو ناينرى به ژماره ييكى زوره وه ده كه ونه سر گه لاكان و زردى ده كه نه وه و ده و رى، به هوئى قانگه دانه وه به گوگرد له به يانى زوودا وه يا به ناوپرژين كردنى به ماده ي (الميتاستوكس).

۴ - دووکه: له گه وره ترين نه خووشى به كانى گوله به په لى ناردى چرو پر له سر گه لاو لى و چرو كان دره كه وه ي ده بينه هوئى شيواندن و وشك بوونه وه يان هم نه خووشى به له به يانى زوودا به گوگرد قانگه ده درت

۵ - ژهنگه: Rust هم نه خووشى به له همموو عيراقدا بلاوه وه به وه ناسراوه که خالى پرته قالى توخ له سر گه لاو لقه تازه كان ده زى و وشكى ده كاته وه به كو كرده وه ي گه لاكان و سوتانيان چاره ده كرى وه يا به گيراوه ي كيرتاتى مس به ريزه ي ۰.۱ / . وه يا به ناوپرژين كردنى به گيراوه ي له ناويه رى كه بو (المانكوزيب) به ريزه ي ۱ / ۴ / . . چاره ده كرى.

۶ - په له) ره شه كه: Black spot نهو كه رووه يى که تووش ده بى نيشانه كانى په لى رهش ده كه ونه سر رووى گه لاكانى سهروه وه ده بيته هوئى زرد بوونه وه ي گه لا تووش بووه كان و نه وچا وه رينيان. بى هيز ده بى و پاشان لى و قه ديش تووش هه مان په له ده بى، بهرگري كردن له م نه خووشى به به ريسك و پيكي ناو بدرى، ناوپرژينى رووه كه كه به گيراوه ي (Fermate) به ريزه ي ۰.۲ / ۱ / . ههروهه ها ناوپرژينى له سه رته ي تووش بووندا به گيراوه ي (كالكسكارتين) به ريزه ي (يك له هه زار) وه يا گيراوه ي (كيرتاتى ميكرونى به ريزه ي ۰.۲۵ / . . وه يا (الكوبرافيت) به ريزه ي ۰.۳ / . .

نهو سه رچاوانه ي که بو هم باسه سوودم لى وه رگرتوه :-

۱ - دليل التنسيق الداخلي للنباتات الظل وإنتاج الأزهار القطف) - تأليف الدكتور طاهر نجم رسول الطبعة الأولى سنة ۱۹۸۴

۲ - الزهور ونباتات الزينة - بأشرف الدكتور أبو دهب محمد أبو دهب أستاذ نباتات الزينة - كلية الزراعة - جامعة القاهرة - الطبعة الأولى سنة ۱۹۷۸

۳ - الحدائق والنباتات الزينة والغابات - الطبعة الثالثة السنة ۱۹۷۸ - للصف الثالث الزراعي -

۴ - مجلة صوت الفلاح عدد ۶۶۴ حزيران ۱۹۸۵

۵ - فهرهنگى زانيارى به شى به كه م و به شى سى به م

ماموستا كه مال جهلال غه ريب چاپى به كه م - سالى ۱۹۷۴

- سالى ۱۹۸۳ .

انواع وردة الجوري

اسمها العلمي

موطنها

بقلم: صلاح الدين صالح مجيد

وحول انواع تربية الورود يذكر لنا ثلاثة انواع:

التربية الشجيرية والتربية القائمة والتربية المتدلية.

ثم يلقي الضوء على مكان زرع نباتات الورود وكيفية الرعاية والعناية بحديقة شجيرات الورود، كحفر اطراف نبات الورود والتشذيب والتنقيح والسقي والتسميد وقطع الجذور القديمة الضعيفة بحيث لا يؤثر على الجذور الشابة ذات الحيوية والنشاط، وبعد ذلك يرشدنا الباحث الى كيفية اطالة عمر الوردة المتفتحة المزروعة في المزهرة كحجب اشعة الشمس عن الورود لكي لا ترتفع درجة حرارتها وعدم تعرضها لشدة الجو ولف الورود بقطعة قماش مبلل اثناء نقلها، ووضع الورود في مكان رطب وعدم وضع الورود مع الفواكه والخضرات وتنظيف المزهريات التي تحفظ فيها الورود واستخدام مواد كيميائية لاطالة عمر الورود كاستعمال هيدروكس الكينولين والماليك هيدرازيد والسايكوسيل، ثم استعمال الهورمونات.

وبعد ذلك يتطرق الباحث الى الامراض التي تصيب شجيرات الورود ويعدها ويلقي الضوء على كل حشرة تلحق الضرر او تؤدي الى اصابة شجيرة الورود بمرض معين، او الافات الزراعية التي تفتك بالشجيرات، ويشخص علاج كل مرض او آفة زراعية من خلال الادوية التي يحددها للقضاء على تلك الامراض.

ان نبات وردة الجوري هو من الشجيرات او من المتسلقات وهي تنمو في جميع ارجاء العالم باستثناء المناطق الحارة. وقد اطلق الشاعر الاغريقي سابو قبل ٦٠٠ ق. م لقب «ملكة الورود» كما تناولها العالم الاغريقي الشهير ثيو فراستو انواع تلك الوردة من حيث الوانها وروائحها.

بعد هذه المقدمة يقف الكاتب على الاسم وردة الجوري، ويذكر بان هناك تشابهاً من حيث تسمية الورود في كثير من لغات العالم، ثم يأتي الى وصف نبات الورد من حيث عائلة الورد واجناسها وانواعها - كالوردة البرية مثلاً التي اهتم بها المعنون وبذلوا جهوداً جيدة لزرعها وتربيتها، كما دخلت الورد التجارية بين انواع الورد.

يتناول الباحث فوائد وردة الجوري من حيث اصفاء الجمال والفتنة على حديقة البيت والمحلات العامة، كما ان بعضاً منها يستفاد منها لغرض اخراج دهن الورد والعطور الفواحة ولتغطية الحيطان والاحجار والاماكن غير اللائقة، كما انها تستخدم لاغراض صناعية وتجارية، ويمكن الاستفادة منها لجعلها سياجاً شائكاً، وبعد ذلك ينتقل الى تكاثر الورد ويشرح طرق تكاثرها، كطريقة الاقلام وهي اسهل الطرق واكثرها شيوعاً، وطريقة التطعيم وطريقة التكاثر بالبذور، واخيراً طريقة توزيع النباتات القديمة.